

Прогноз

фітосанітарного стану та рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин в господарствах області у квітні 2018 року

Складні агрокліматичні умови, що склалися в березні (різке зниження температури повітря до 8-11° морозу, сніг, місцями сильний, хуртовина), не дали можливості проводити весняні контрольні обстеження. Лише за самими попередніми даними, відмічено загибель 5-10% зимуючого запасу яєць бурякової листової попелиці та сисних шкідників саду, що свідчить про добру перезимівлю фітофагів.

Багатоїдні шкідники

Мишоподібні гризуни. Зимовий період 2017-2018 рр. відзначався складними умовами для перезимівлі гризунів (неодноразові коливання температури від позитивних значень до істотних морозів, велика кількість опадів та періодичне встановлення і танення снігового покриву, що призводило до затоплення нір). За попередніми даними обстежень, проведених на площах озимої пшениці, озимого ріпаку, багаторічних трав, загибель мишоподібних становить 50-100%. Відповідно, поки чисельність їх популяцій буде відновлюватись, істотні пошкодження посівів малоімовірні.

В Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, для боротьби з мишоподібними гризунами зареєстровано препарати на основі діючих речовин бродіфакум, бромадіолон, ізопропілфенацін та флокумафен, таких як капкан-принада №1, зернова суміш (1,5-2,5 кг/га, 15 г/нору), парафіновані брикети (1,5-2,5 кг/га, 1-2 брикети/нору), тістоподібна речовина (1,5-2,5 кг/га, 2-3 пакети/нору), Рат Кіллер Супер, ГП (5-10 кг/га), Ізоцин (0,3-6 кг/га принади з вмістом діючої речовини 0,006%), Шторм, 0,005% воскові брикети (1 брикет/нору), та інші.

Екологічно та економічно доцільне застосування біологічного методу боротьби з гризунами шляхом внесення препарату Бактеронцид, зернова принада (3-5 г/нору).

З відтаванням та прогріванням ґрунту до 5-8°С почнуть переміщення в його верхні шари в пошуках їжі личинки різноманітних видів **чорнишів і коваликів, хрущів та хлібних жуків**, які можуть пошкоджувати багато культур. На розвиток цих шкідників позитивний вплив мають умови достатнього зволоження, що спостерігалися протягом осінньо-зимового періоду та спостерігаються зараз. Осінні обстеження зафіксували наростання їх середньої чисельності, що може призвести до збільшення шкідливості повсюди.

Щільність гусениць підгризаючих совок – **озимої, окличної** – за даними осінніх обстежень, залишалася на рівні попереднього року. Стан їх після перезимівлі ще не визначено, але за будь-яких умов значної шкідливості в посівах озимини, де дохарчовуватимуться і заляльковуватимуться гусениці старших віків, не очікується.

Чисельність ґрунтових шкідників слід обмежувати агротехнічними прийомами, такими як дотримання сівозміни, луцення стерні, зяблева оранка, сівба в оптимальні строки, внесення добрив, міжрядні обробки, знищення бур'янів, використання аміачної води (500 л/га на глибину 12-14 см). Поля із значною чисельністю шкідників необхідно відводити під посіви бобових, льону, гречки, проса чи під чорний пар. Ці культури та чорний пар погіршують умови живлення та розвитку шкідників, насамперед, за умов багаторазової культивування запирієних площ. Ефективно обмежує чисельність шкідників міжрядний обробіток просапних культур, якщо він співпадає з найвразливішими стадіями розвитку (яйця, личинки та лялечки). Висів проміжних культур (суміш озимої свиріпи з озимим житом, редька олійна) після багаторічних трав та пізньоосіння оранка за умов переходу температури через 0°С уможливають загибель 50-70% популяції дротяників.

Ефективно захищає насіння обробка його інсектицидами або комбінованими препаратами за типом інкрустації. На насінневих заводах насіння цукрових буряків, соняшнику, кукурудзи обробляють Космосом, т.к.с., Круїзером, т.к.с., іншими. В разі перевищення ЕПШ ґрунтових шкідників у 2-3 і більше разів, під час сівби цукрових буряків вносять у рядки гранули Форсу 1,5 G, 4,5-6,0 кг/га.

Для захисту розсади овочевих культур від ґрунтових шкідників корені рослин перед садінням у відкритий ґрунт замочують у суспензії Актари, в.г., 1,5 г/л води на 250 рослин за температури 18-23°С та експозиції 1,5-2 години. В лунки (рядки) під час сівби та посадки в ґрунт капусти, томатів, картоплі вносять 10-12 кг/га Форсу 1,5 G, г.

У лісових насадженнях проти личинок хрущів слід проводити обприскування Актарою, 25% к.е. (5,0 кг/га); проти імаго – Фастаком, 10% к.е. (0,05- 0,1 л/га).

У разі високої чисельності дротяників та несправжніх дротяників (>20 екз. на кв. м) за 2-3 тижні до сівби кукурудзи або висадки розсади овочів доцільно використовувати принадні посіви вівса або жита насінням, обробленим інсектицидними протруйниками (Вітакс, ТН, 2-2,5 л/т, Лорд, ВГ, 0,75 л/т, Юнта Квадро 373,4FS, ТН, 1,5-1,6 л/т). Норма висіву такого насіння 20-25 кг/га.

Для захисту посівів, насамперед, присадібних ділянок, від капустянок застосовують Престиж, ТН, 100 мл/10 л води, Вофатокс, КС, 5-10 мл/сотку (обприскування посадкових лунок). Ефективні багаторазові розпушування міжрядь просапних культур під час вегетації. Закладанням гною в ґрунт восени до відходу капустянки на зимівлю з наступним розкиданням взимку знищується 80-90% шкідника. Використовують інші нетрадиційні прийоми: механічні пастки, отруйні принади, настої, розчини та інші.

Піщаний мідляк виходитиме з місць зимівлі та заселятиме насамперед посіви озимої пшениці та ярих зернових, а за появи в разі теплої погоди – і сходи просапних.

За появи в посівах соняшнику 2 жуки/м², а на цукрових буряках 0,3-0,5 жука/м², ефективні обробки сумішами фосфорорганічних та піретроїдних інсектицидів у половинних нормах витрати.

Шкідники та хвороби зернових, зернобобових культур і багаторічних трав

Рано навесні де-не-де на посівах озимини, насамперед, розміщених по стерньовим попередникам, дохарчовуватимуться личинки **хлібної жужелиці**. За наявності більше 3-4 екз./м² личинок проводять вибіркові обприскування Альфагардом 100, к.е., 0,1-0,15 л/га, Бореєм, КС, 0,16 л/га, Данадимом Мікс, КЕ, 1,0 л/га, Дурсбаном, 480, к.е., 1-1,5 л/га, Нурелом Д, к.е., 0,75-1 л/га, Пірінексом, КЕ, 1,2 л/га, Пірінексом супер, КЕ, 1,0 л/га, Суперкілом 440, КЕ, 0,7 л/га, Фостраном, КЕ, 1,5 л/га, Шаманом, КЕ, 1,0 л/га, іншими препаратами відповідно до Переліку.

За температури лісової підстилки 17°C виходитимуть з місць зимівлі **хлібні клопи** (шкідлива черепашка, остроголовий та інші). Перельоти на площі озимих культур розпочнуться за настання стійкої теплої погоди з середньодобовими температурами 12-14, максимально 18-20°C, що збігається з розпусканням бруньок на тополі й кленові. Пошкодження клопів у фазі кушення спричиняє пожовтіння та відмирання центрального листка, на початку виходу рослин у трубку - загибель центрального стебла, перед колосінням – білоколосість і недорозвиненість зерна.

Крайові або вибіркові обприскування проводяться за наявності 2-4 перезимувалих клопів Актарою 25WG, ВГ, 0,1-0,14 кг/га, Альфагардом 100, к.е., 0,1-0,15 л/га, Альтексом, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Бі-58 новим, к.е., 1,5 л/га, Вантексом, Мк.с., 0,06-0,07 л/га, Данадимом стабільним, к.е., 1,0-1,5 л/га, Децисом Профі 25WG, ВГ, 0,04 кг/га, Енжіо 247SC, КЕ, 0,18 л/га, Нурелом Д, к.е., 0,75-1 л/га, Карате Зеоном 050CS, мк.с., 0,15 л/га, Фостраном, КЕ, 1-1,5 л/га, Пірінексом Супер, КЕ, 0,4-1,0 л/га, Протеусом 110ОД, МД, 0,5-0,75 кг/га, Шаманом, к.е., 0,75 л/га, Фастаком, КЕ, 0,10-0,15 л/га, Ф'юрі, в.е., 0,1 л/га, іншими.

Шведська та гессенська злакові мухи формуватимуть пупарії та заляльковуватимуться. Шведська муха літатиме в кінці квітня-травні, що орієнтовно збігається з початком цвітіння ранніх сортів яблуні, а у гессенської літ проходить розтягнуто в період кінець кушення-вихід в трубку. Можливе зростання шкідливості цих фітофагів на ярих пшениці і ячмені.

На початку квітня відроджуватимуться і проникатимуть в стебла озимої пшениці личинки **опомізи пшеничної та озимої мухи**. Розвиток **чорної пшеничної мухи** можливий в південній частині області, де проходить літ імаго та відкладання ними яєць на посівах озимини та сходах ярини.

Хлібні та стеблові блішки скрізь заселятимуть посіви озимих та з появою сходів - ярих зернових, і найбільше шкодитимуть їм за жаркої посушливої погоди, насамперед у крайових смугах. Також в квітні розпочнеться заселення посівів **хлібними п'явицями** та відродження **попелиць**.

У разі виявлення в посівах ярих зернових смугастої хлібної блішки більше 30-50 екз./м², п'явиці 10-30 екз./м², шведської мухи 40-50 екз./100 помахів сачком, в разі заселення попелицею більше 50% стебел озимих по 10 екз./стебло здійснюють крайове або суцільне обприскування посівів Альфагардом 100, к.е., 0,1-0,15 л/га, Бі-58 новим, к.е., 1,5 л/га, Бореєм, КС, 0,12-0,14 л/га, Данадимом Мікс, КЕ, 1,0 л/га, Децисом Профі 25WG, ВГ, 0,04 кг/га, Децисом f-Люкс 25ЕС, КЕ,

0,20-0,25 л/га, Карате Зеоном 050CS, мк.с., 0,15 л/га, Карате 050ЕС, к.е., 0,2 л/га, іншими.

Восени на ранніх посівах озимих зернових розвивалися **септоріоз, борошниста роса**. Навесні хвороби продовжать свій розвиток, скрізь в посівах зернових колосових проявлятимуться вищезгадані, а також **бура листкова іржа, кореневі гнилі, гельмінтоспоріоз**.

У ранньовесняний період застосовують агротехнічні заходи, направлені на максимальне підвищення стійкості рослин до захворювання. Передусім, це створення підвищеного рівня забезпеченості рослин фосфором і калієм, уникання надмірних доз азоту, позакореневі підживлення в фазі куцання і молочної стиглості мікроелементами заліза, цинка, натрія, марганця, кобальта, барія.

Посівам гороху з молодими сходами шкодитимуть **бульбочкові довгоносики**. Найбільша шкідливість їх спостерігатиметься за сухої спекотної погоди, що вимагатиме за чисельності жуків 10-15 екз./м² застосовання Карате 050 ЕС, к.е., 0,1-0,125 л/га, Коннекту 112,5 SC, КС, 0,4-0,5 л/га, інших дозволених препаратів.

Соя. Для знищення збудників **пероноспорозу, фузаріозу, церкоспорозу, септоріозу, аскохітозу** та інших хвороб насіння сої слід протруїти препаратами Бенорад, ЗП, 3,0 кг/т, Максим XL035FS, т.к.с, 1,0 л/т, Металакс FS, ТН, 2,0-2,5 кг/т, Стандак Топ, ТН, 1,0-2,0 л/т, а в день сівби провести інокуляцію симбіотичними азотфіксуючими бактеріями з одночасною обробкою борними та молібденовими мікродобривами (по 50 г на гектарну норму насіння).

На багаторічних травах виходитимуть з місць зимівлі буряковий, польовий, люцерновий та інші види **клопів**, а також різноманітні **довгоносики** (бульбочковий, люцерновий листовий, великий конюшиний, на півдні - сірий південний).

За чисельності бульбочкових довгоносиків 5-8 екз./м² посіви необхідно захищати Арриво 25%, КЕ, 0,24 л/га, Золоном 35, к.е., 1,4-2,8 л/га, лише насіннєві - Актелліком 500 ЕС, КЕ, 1,0-1,5 л/га, або іншими препаратами згідно Переліку.

Технічні культури

Протягом квітня виходитимуть з місць зимівлі шкідники цукрових буряків – **бурякова крихітка, бурякові блішки, довгоносики**. Масовий вихід звичайного бурякового довгоносика проходить за температури повітря 11-13°C, **сірого бурякового** - на 5 і більше днів пізніше звичайного. Кілька поколінь личинок **бурякової листкової попелиці** розвиватимуться на первинних господарях (бруслина, калина, жасмин). Тепла м'яка весна без зливових дощів за наявного зимуючого запасу яєць (10-63 екз./м²) може призвести до істотного накопичення фітофага та інтенсивного заселення плантацій під час вегетації.

За наявності сходів, скрізь на важких або переуцільнених ґрунтах можна очікувати прояв **кореніду**.

За високої чисельності сірого бурякового, чорного, сірого південного довгоносиків, бурякової крихітки шкідників можна знищити шляхом розкладання за тиждень до появи сходів отруєних інсектицидами принад з ранньовеgetуючих рослин, кукурудзяного або іншого силосу, подрібнених коренеплодів. Їх розкладають купками масою 50-70 г через кожні 10 м, або у 10-20 місцях поля, якщо чисельність допорогова.

У період появи сходів за перевищення ЕПШ (довгоносика звичайного – 0,2-0,3 екз./м², сірого бурякового довгоносика – 0,2-0,5 екз./м², піщаного мідляка – 0,3-0,5 екз./м², блішок - 3-7 екз./м², щитоносок - 0,7-1,2 екз./м², крихітки - 1,5-2,5 екз./дм³ ґрунту) захист посівів здійснюють препаратами: Актара 25 WG, ВГ, 0,08 кг/га, Актара 240 SC, к.с., 0,09 л/га, Актеллік 500 ЕС, КЕ, 1-2 л/га, Альтекс, КЕ, 0,1-0,25 л/га, Данадим Мікс, КЕ, 1 л/га, Децис Профі 25 WG, ВГ, 0,05-0,1 кг/га, Дурсбан 480, к.е., 1,5-2,5 л/га, Золон 35, к.е., 2,0-3,5 л/га, Моспілан, ВП, 0,075 кг/га, Маврік, ЕВ, 0,2-0,3 л/га, Нурел Д, к.е., 0,8 л/га, Пірінекс, КЕ, 2,5 л/га, Пірінекс Супер, КЕ, 0,8 л/га, 2,5 л/га, Протеус 110 OD, МД., 1,0 л/га, Суперкіл 440, КЕ, 1,0 л/га, Фастак, КЕ, 0,1-0,25 л/га, Ф'юрі, в.е., 0,15 л/га, Хлоргард 480, к.е., 1,5-2,5 л/га, Шарпей, МЕ, 0,2-0,4 л/га, Штеф-альфа-цип, КЕ, 0,2-0,25 л/га, іншими інсектицидами згідно Переліку. До- та післясходові боронування, міжрядний обробіток ґрунту знищуватимуть проростки бур'янів, попереджуватимуть ураження буряків коренідом, поліпшуватимуть стан рослин.

Сходам соняшнику скрізь можуть загрожувати **дротяники** та **несправжні дротяники**, жуки **піщаного мідляка, сірого та чорного бурякових довгоносиків та сірого південного довгоносика**.

Захист посівів від зазначених шкідників проводять за їх чисельності більше 2 екз./м² дозволеними Переліком інсектицидами. Найбільш ефективні суміші фосфорорганічних і піретроїдних препаратів у половинних нормах витрати.

Рослини озимого та ярого ріпаків заселятимуть і пошкоджуватимуть **капустяні блішки, ріпаковий квіткоїд, прихованохоботники**, уражуватимуть **чорна ніжка (ярий), бактеріоз, фомоз, альтернаріоз, пероноспороз**.

Капустяних блішок за перевищення ЕПШ (5 екз./м² за сухої погоди і $t > +15^{\circ}\text{C}$) знищують Альфагардом 100, к.е., 0,1-0,15 л/га, Децисом f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,25-0,5 л/га, Пірінексом Супер, КЕ, 0,4-0,75 л/га, Фастаком*, КЕ, 0,10-0,15 л/га, Цезарем, КЕ, 0,125-0,15 л/га. Проти стеблового та насінневого прихованохоботників (ЕПШ 1-2 жуки/40 рослин за t повітря $> +12^{\circ}\text{C}$), ріпакового квіткоїда застосовують Децис Профі 25WG, ВГ, 0,07 л/га, Децис f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,25-0,5 л/га, Золон 35*, к.е., 1,5-2 л/га, Калінсо 480 SC, КС, 0,2 л/га, Моспілан, ВП, 0,1-0,12 кг/га, Маврік, ЕВ, 0,2-0,3 л/га, Нурелл Д, к.е., 0,5-0,6 л/га, Пірінекс Супер, КЕ, 0,4-0,75 л/га, Протеус 110 OD, МД, 0,5-0,75 л/га, Сумітіон, КЕ, 0,75-1 л/га, Фастак*, КЕ, 0,10-0,15 л/га.

Поширення хвороб обмежують Аканто плюс 28, КС, 0,5-1,0 л/га, Альтерно, КЕ, 0,5-1,0 л/га, Альеттом*80 WP, ЗП, 1,2-1,8 кг/га, Амістаром Екстра 280 SC, КС, 0,75-1,0 л/га, Евіто Т, КС, 0,5-1,0 л/га, Ридомілом Голд МЦ 68 WG, в.г., 2,5 кг/га, Карамбою, в.р., 0,75-1,25 л/га, Кустодія, КС, 1,0-1,2 л/га, Містіком, к.е., 1 л/га, Піктором, КС, 0,5 л/га, Супрімом, ЕВ, 1,0-1,5 л/га, Террасилом 250, к.е., 1,0 л/га, Ютакою, СЕ, 1,0-1,4 л/га, іншими.

*забороняється використовувати соломку на корм тваринам, олію в харчових цілях.

Плодові насадження

За попередніми отриманими даними обстежень, виявлено загибель 5% зимуючого запасу шкідників, що свідчить про їх сприятливу перезимівлю.

Садові довгоносики, серед яких найпоширеніші **яблуневий квіткоїд, сірий брунькоїд, букарка, казарка**, масово виходитимуть з місць зимівлі та живитимуться на бруньках та молодих листочках. За денної температури понад 12°C гусениці **білана жилкуватого** та **зологуза** залишатимуть гнізда та об'їдатимуть бруньки й молоді листочки. За середньодобової температури вище 12°C з-під щитків виходитимуть гусениці **яблуневої молі**. **Непарний** та **кільчастий шовкопряди** розпочнуть живлення за суми ефективних температур 110° (поріг понад 6°), а відродження гусениць **розової** та інших **листокруток** розпочнеться за суми ефективних температур 50°C , набувши масового характеру за 70°C . Розвиток **червоного, бурого плодкових, глодового і звичайного павутинного кліщів** розпочнеться під час відокремлення бутонів. За сухої жаркої погоди можливий спалах їх чисельності. За суми ефективних температур 130°C спостерігатиметься вихід личинок **комоподібної щитівки**. Заляльковування **плодкових пильщиків** проходитиме за прогрівання ґрунту до $7-12^{\circ}\text{C}$ на глибині 10 см, а літ розпочнеться у фазі відокремлення бутонів. Заляльковування гусениць **яблуневої плодожерки** розпочнеться у фазу рожевого бутону.

Розвиток та поширення на яблуні **борошнистої роси** розпочнеться за встановлення жаркої погоди з високою вологістю повітря. Дозрівання сумкоспор **парші яблуні** та **груші** прискорить чергування посушливої та дощової погоди за оптимальної температури $18-20^{\circ}\text{C}$. Інтенсивний розвиток **моніліального опіку** на кісточкових культурах можливий за прохолодної погоди з температурою 10°C і підвищеною вологістю (дощі, тумани, роси).

Захист **зерняткових** порід. Для знищення листогризучих шкідників та жуків садових довгоносиків під час розпускання бруньок застосовують Актару 240SC, к.с., 0,14-0,15 кг/га, Дурсбан 480, к.е., 2 л/га, Енжіо 247SC, КС, 0,18 л/га, Нурел Д, к.е., 1-1,5 л/га, Пірінекс, КЕ, 2 л/га з додаванням проти парші Хоруса 75WG, ВГ, 0,2-0,25 кг/га, Делану, в.г., 0,5-1 кг/га, Дітану М-45, ЗП, 2-3 кг/га, Косайду 2000, ВГ, 2-2,5 кг/га, Мерпану, ВГ, 1,9-2,5 кг/га, Мавріку, ЕВ, 0,2-0,3 л/га, Поліраму ДФ, в.г., 2,5 кг/га, Чемпу, ВГ, 1,5-2 кг/га. За обробки нестійких до борошнистої роси сортів додають Алмаз 100, к.е., Топаз 100ЕС, КЕ, 0,3-0,4 л/га, Імпакт 25SC, к.с., 0,1-0,15 л/га.

В період відокремлення бутонів проти пильщиків, молей, листокруток, шовкопрядів, медяниць, попелиць та парші, плодової гнилі і борошнистої роси дерева обприскують Фиталом, РК, 2 л/га, Скором 250ЕС, КЕ, 0,15-0,2 л/га, Хорусом 75WG, ВГ, 0,2-0,25 кг/га, Флінтом 50WG, ВГ, 0,15 кг/га, Стробі, в.г., 0,2 кг/га, Терселом, в.г., 2,0-2,5 кг/га, Луною Сенсейшен 500 SC, КС, 0,3-0,35 л/га, Натіво 75WG, ВГ, 0,3-0,35 кг/га, Топсіном-М, ЗП, 1-2 кг/га з додаванням Актари 240SC,

к.с., 0,14-0,15 кг/га, Каліпсо 480SC, КС, 0,2-0,25 л/га, Нурелу Д, к.е., 1,5 л/га, дотримуючись чергування препаратів для попередження виникнення резистентності до них.

Захист кісточкових порід. Проти сисних шкідників, листокруток дерева на початку набрякання бруньок обприскують препаратом 30В, КЕ, 40 л/га за норми витрати робочого розчину 1000-1500 л/га.

На початку розпускання бруньок для знищення збудників комплексу хвороб застосовують Топсін-М, ЗП (1 кг/га, черешня, слива) або Фитал, РК, 2,0 л/га, на персику для боротьби з кучерявістю – Делан, в.г., 1 кг/га, Скор 250ЕС, КЕ, 0,2 л/га.

Перед цвітінням, під час висування та відокремлення бутонів проти моніліозу, плямистостей, плодової гнилі, листогризучих шкідників, довгоносиків, попелиць, пильщиків, несправжніх щитівок та інших здійснюють обприскування Топсіном М, ЗП, 1 кг/га або Хорусом 75WG, ВГ, 0,25-0,3 кг/га з додаванням на сливі Бі-58 нового, к.е., 1,2-2 л/га, Конфідору 200SL, РК, 0,2-0,3 л/га, на вишні – Золону 35, к.е., 0,8-2,8 л/га, а на персику – Дурсбану 480, к.е., 2 л/га.

Начальник відділу прогнозування,
фітосанітарної діагностики та аналізу ризиків

В.А. Телефус